

A NŐMOZGALOM EGY KÉRDÉSÉRŐL*

Írta: PERCZELNÉ-KOZMA FLÓRA.

A nagyrabecsült előadónak, dr. Kenedi Géza, úrnak vasárnapi cikke, melyben gyönyörűen jelzi, hogy ez az eszmecsere nem ellenséges harc, hanem az igazságnak együttes, becsületes keresése akar lenni, bátorít fel arra, hogy én, az ő irodalmi munkásságának, egyéniségének és családjának egyik legnagyobb tisztelője, szintén részt kérjek magamnak ezen magas színvonalú, altruisztikus harcból.

Azon megjegyzésre reflektálnék, mely szerint a nők, mint anyaságra praedesztinált lények, oly szerencsétlen testi szervezettel és egészségi viszonyokkal bírnak, melyek időnként lelki világukban abnormis és diszharmonikus állapotokat szülve, 45 év körül pedig már nagyobb fokú bomlottságot teremtve, alkalmatlannak teszik őket úgy a kitartó fizikai, mint a logikus és következetes szellemi munkára.

Legyen szabad csak arra figyelmeztetni az előadó urat, hogy nem minden abnormisnak nevezett, diszharmonikusnak látszó lelki állapot tekinthető „kártékony rendellenességnek”, vagy „lelki bomlottságnak”, melytől a közügyeket féltetni kell. Határozott tapasztalat mutatja, hogy a nők sötétebb hangulata, érzékenyebb lelki világa nem éppen az észnek és logikának a bomlottságát jelenti! Az a bizonyos sötét szemüveg – mely mindenestre a kedélynek némi deprimáltságából ered – rendszeren nem változásokot szokott mutatni, hanem legtöbbször éppen a tényleges hibákat és társadalmi ferdeségeket szokta megvilágítani. Ezek a betegeseknek gondolt töprengő gondolatok, az anyasággal járó mélyebb és szentebb magabizallságok, kötelezettségre ébredések, sőt mindenütt kötelességtudást és felelősségérzetet követelő kedélyhangulatok az én szerény véleményem szerint – még ha tényleg túlságosak és alkalmatlanok volnának is – nem annyira megbomlottságnak a jelei, mint inkább egy új világlátásnak, sötét, de reformátori gondolatoknak nevezhetők.

* Hozzászólás a Magyar Társadalomtudományi Egyesületben február havában rendezett, feminizmusról szóló vitához.

Hiszen fel sem tételezhető a nagy és szerintem magasabb intenciója, céltudatos természetű, hogy a „legszentebb” feladatot: az asszonyi és anyasági feladatot, cinikus módon megbomlott és beszámíthatatlan állapottal kösse rendeltetésszerűen össze. Ezek a valóban abnormális esetek csak kivételszerűen jelentkezhetnek. Mert a célnélküli beteges szimptomák „praedesztinációszerűeknek” sohasem nevezhetők.

A legtöbb diszharmonikusnak tartott hangulat – vagyis a külső társadalmi berendezés és a belső egyéniség közötti egyenetlenség – termékenyebb és reformálóbb gondolatokat szül a köz érdekéért, mint az a temérdek „normális”-nak nevezett, harmonikus, a jelen körülményeibe mindig belenyugvó, elégedett vélemény, mely éppen konzervatív társadalmunk nagy mulasztásainak az okozója! Ama bizonyos szükséges, sőt kötelező elégedettség nélkül – mely elégedettség nem forradalmi erőszakos változtatásra, hanem higgadt reformátori munkára ösztönöz bennünket – semmiféle szellemi pálya nem munkálja a tökéletesebb jövőt! Erről a kötelező, de soha sem lázító; elégedetlenségérzetről – mint tipikus asszonyi tulajdonságról – a legjellegzetesebben értekezett a korán elhunyt Neményi Erzsébet, ki egyike volt Magyarországnak leglogikusabb írójának.

De még ha tényleg szeszélyes és megbomlott állapotot szülne is e sötétebb hangulat, vajjon nem tapasztaljuk-e úgy a világtörténelemben, mint a mindennapi életben, hogy a legabnormisabb szeszély és változó, következetlen kedélyhangulat a különben komoly munkánál nem képez valami súlyos akadályt. Magyarország egy sereg nagy embere hihetetlenül szeszélyes; és a leglogikusabb és következetesebb hivatalos munka mellett, privát kis ügyekben vagy a családi életben nevetségesen logikátlan, hirtelen haragú, sőt akárhányszor beszámíthatatlan és megbízhatatlan. Ha ezek közül egyik vagy másik gyermekeinek nem az apja, hanem az anyja lenne, bizonyára egészségi állapotára vezetnék vissza ezt az abnormitást.

És vajjon azok a sajnálatos egészségi állapotok, melyeket a férfi társadalom nagyobbik része – nagy tisztelet a másik részének – nem is normális úton, a szent természet tervszerűsége folytán, hanem nagyon is abnormis módon, emberi gyarlóság folytán, saját maga szerez Önmagának, melyek csirái a hazánkban annyira pusztító tüdővésznek, görvélykórnak, testi és szellemi degenerációnak – vajjon ezek az egészségi állapotok hivatottabbak lennének-e a közügyek vezetésére, a jövő emberiség megalapozására, mint a természetből nyert, természetes változások?

De még ha a női szervezet hozta kedélyállapot maga a teremtő és alkotó képességet támadná is meg, még mindig megmarad a legfőbb erő: az erkölcsi tisztaság, az erkölcsi érzet rendkívüli fejlettsége, melyet igazán csak a legbetegesebb abnormitás csorbíthat meg az intelligens asszonynál. Már pedig a konzervatív-nak nevezett, erkölcsiséget hangsúlyozó vallási alap – melynek itt liberalizmusunk dacára is valószínűleg sokan hívei vagyunk – nem annyira a „nagy súllyal bíró” agy velők zsenialitásától várja korszakunk megváltását, hanem inkább a nagy és meleg szívek erkölcsi érzetében és altruisztikus tulajdonságaiban keresi a javításhoz vezető eszközt. És a női szívnek e tekintetben való elegendő

mélyét – meglehet, hogy éppen az agyvelő súlyának rovására – letagadni csakugyan nem lehet.

Kétségkívül a nevelési tudomány által – melynek gyakorlás. hála istennek nekünk is meg van engedve – hathatósan érvényesíthetnők társadalmunkra nézve ezen erkölcsi erőt; csak hogy éppen mélyen tisztelt előadónk említi egy gyönyörűen megírt régebbi cikkében, hogy inkább példaadással, valamint az együttes foglalkozás és szórakozás által keletkezett baráti viszonytal lehet a helyes nevelést eszközölni, mint a gondolatoknak átplántásával. De már most. ha a gondolat- és érzelemátvivés csakugyan olyan nehéz, sőt kétséges sikerű mesterség, mint amilyenek az előadó úr állítja, a mi nőies hivatásunk pedig nem az a pálya, melyben fiainknak példát mutathatnánk és az együttes munka kapcsán velök pajtáskodhatnánk (mert ezeknek sem a főzés, sem a nagymosás tudományára, sem egyéb házi teendők megtanulására szükségük nem lesz, az a kis szellemi dilettantizmus pedig, melyet mi üzünk, őket ki nem elégíti), sőt még az erkölcsi-ségben sem mutathatunk nekik példát, mert ezideileg a férfiak számára egy külön erkölcsi fogalom van felállítva, kérdem tehát: hogyan és mi módon vigyük át a birtokunkban levő hatalmasabb erkölcsi erőt a férfiak uralma alatt álló társadalomba?

Ha semmi másért, de egy erkölcsösebb jövő megalapításáért, az embervásár megszüntetéséért, úgy a keresztény szeretet, mint az egyetemes humanitás és egyetemes kulturális haladás nevében, hivatalosan kellene respektálni a nők e tekintetben való külön véleményét.

Múltkor itt egy általam nagyon szeretett és tisztelt úri-asszony erősen hangsúlyozta, hogy a magyar asszony nem rabszolga! Nem. Sem ő, sem én, sem e teremben senki; de azért nem vagyunk annyira szabadok, hogy kiváló férfiakkal (mint amilyen elsősorban dr. Kenedi Géza, ki majd minden cikkében kikel a leánykereskedelem ellen) kezétfogva, együttes, becsületes és k i t a r t ó munkával válthatnók meg a tényleg szégyenletes rabságban élő testvéreinket. Mert az egyetemes testvériség rajongónak tetsző fogalma nem csak a szociáldemokrácia jelszava, hanem elsősorban a kereszténységnek nagyon is megszívlelést érdemlő gondolata.

Az előadó úr múltkori előadásában maga jelezte, hogy míg a férfiak inkább a változást szeretik, azaz állhatatlanok, addig a nők határozottan „állhatatosabb” természetűek. Ebből ismét azt vagyok bátor magyarázni, hogy ha a szeszélyes, betegség szülte kedélyváltozások dacára az állhatatosság tulajdonsága az egész nemen konstataható – mely tulajdonság egyértelmű a megbízhatóság, sőt majdnem a felelősségérzet fogalmával – úgy sem az időnként beállt apró kedélyzavarok, sem a 45 év körüli állítólagos megbomlottság komolyan, egyéniségbontó zavaroknak nem tekinthetők.

Különb is – hogy még egyszer visszatérjek az előbbi témához – ha ezek az egészségi zavarok nem akadályozzák a mosónői, varrónői, tanítónői, színésznői, sőt szülésznői pályát – mely utóbbi majdnem egyenlő felelősségteljes, energikus és fárasztó munkát képvisel, mint az orvosi pálya – akkor körülbelül a többi pályák sem képezhetnek kivételt. A háború fogalmát szolgáló

katonai pályát természetesen nem számíthatom a természet-szülte természetes pályákhoz. Hogy nem test épsége és szerencsés egészségi viszonya van hivatva a nagyobb feladatok teljesítésére, mutatja nemcsak az előbb említett neurasztenikus nagyok serege, hanem a temérdek beteges, csenevész testű, örökös földi akadályokkal küzdő férfimunkások hatalmas szellemi alkotása a megtermett gladiátorok és jelentéktelen óriások erős, de értéktelenebb munkáival szemben.

Maguk a vallásalapítók is többnyire gyenge testalkatú, deprimáltságra hajlandó, változó kedélyű egyéniségek voltak, de elv dolgában egész a keresztfáig kitarítottak! Szinte megpecsételték azt a konzervatívnak tartott vallásos felfogást, hogy a lélek, a gondolat, vagyis a cselekvést szülő eszme minden földi nyomorúságon keresztül törtetve végzi el misszióját!

Theisztikus szempontból, az egyéniségnél nem az dönt véglegesen, hogy erős-e a szervezet vagy gyenge, férfi-e az illető vagy nő, hanem hogy működő és teremtő-e a benne élő gondolat vagy sem? Mert ha nem hiszünk az eszme, a gondolat mindent legyőző hatalmában és egyetemes – válogatást nem tűró – missziójában, minden konzervativizmusunk mellett is ellent mondunk öseink vallásának, hogy akaratlanul is korunk materialisztikus, mindent a testi állapotokból és testi funkcióktól feltételező teoriáját támogassuk.

Még a lányoknak 16 éves korukban való férjhezadásához volna egy szavam. Meglehet, hogy a fiatal anya egészségesebb gyermekeknek örvendhet, mint az idősebb; de a 16 éves nőt még sem lehet egészen természetrajzi alapon kezelni. Az is egy kezdődő egyéniség, kinek célja a házasságban nemcsak pusztán egészséges gyermekeknek életet adni, amit különben az említett kevésbé lelkiismeretes intézmények és felfogások meglehetősen megnehezítenek, hanem a megfelelő lelki kapcsolatot is megtalálni, aminek megítélését egy 16 éves növendékanyira – kinek egyénisége, ízlése, hajlama még csak ezután fog kifejlődni – még nem igen lehet bízni.

Mélyen tisztelt előadónk az ő kitűnő és kifogyhatatlan humorával azzal a mondással végezte be érdekes előadását, hogy addig nem lesz a két nem egyenlő törekvésű, míg a férfiak is meg nem ismerik az „anyai” örömeiket. Legyen szabad nekem ezen nagy és őszinte derűtséget keltő mondásra asszonyosan diszharmonikus módon a legtisztelteljesebb komolysággal felelni.

Teljes telkemből hiszem, hogy ha csakugyan megtörténhetné az a csoda, miszerint az egész férfi társadalmat oly szoros és meleg kapocs fűzné az ifjúsághoz, a jövő generációhoz, mint amilyent csak ami anyai voltunk teremthet meg (minden egyes új életért egy-egy régebbi élet lévén kockára téve); ha mindeneské. legtöbbször még fejlődés korában tönkre tett, vagy a háború veszélyének kitett fiúgyermekért, és minden egyes, társadalmilag megpecsételt erkölcsi züllésbe merült leánygyermekért anyai fájdalmat és anyai töprengést érezne, mint mi, lehetetlen, hogy az összes előtte nyitva álló pályákat kihasználva, ne az egyetemes erkölcsnek és békének legmesszebb menő tökéletesítésére törekednék!